

Akkaataa Laa Ä°laah Ä°llallah Hojii irra oolchan-Seensa

Description

Akkuma yeroo darbe jenne Islaama keessa kan nama seensisu tawhiidul uluuhiyyah dha. Tawhiinni kunis: Rabbii oltaâ€™™aa Tokkicha gabbaruu, homaa Isatti hin qindeessin, wantoota Rabbii gaditti gabbaraman hundatti amanuu diduu fi irraa fagaachudha.

Ammas, Islaamni karaa Rabbii qajeelaa Muslimni hanga Rabbiin azza wa jalla wal qunnamutti daangaalee Isaa qabachuun irra deemudha jennee jirra. Islaamni tooftaa bultii guutuu taâ€™™ee akka Rabbiin azza wa jalla barbaadutti jireenya sirnaa fi karaa sirrii qabsiisuudha. Hariiroo gabrichi Gooftaa isaa waliin qabu qofarratti kan daangefamee miti. Kana irra, sirna guutuu roga jireenyaa hunda of keessatti hammatuudha. Namoonni wanta ijaan hin mulâ€™™annetti amanuu fi mallattoolee ibaadaa irratti Islaama daangeessanii fi jireenya biroo irraa haaqan, Islaama hin hubanne, hordofaas hin jiran. Kana irra, dhugaadhaan isaan seekulaarizimitti bulan, Islaama ni didan. Namni dhugaadhaan Islaama hubatee fi itti bulu, nama akkuma Rabbiin daangaa Islaamaa murteessetti hubatuu fi akkuma Rabbiin (azza wa jalla) barbaadutti buluudha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™™aalaa ni jedha:

﴿قُلْ إِنِّي هَدَيْتَنِي رَبِّيَ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قِيَمًا مِّلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا
وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ ﴿١٦١﴾ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾ قُلْ
أَغَيْرَ اللَّهِ أَغْبَى رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ﴾

Jedhi, â€œDhugumatti Gooftaan kiyya gara karaa qajeelaa, amantii sirrii karaa Ibraahim haniifa taâ€™etti na qajeelchee jira. Inni mushrikoota irraa hin turre. Jedhi, â€œDhugumatti, salaanni kiyya, qalmi kiyya, jireenyi tiyyaa fi duuti tiyya Rabbii Gooftaa aalamaa hundaatifi. Shariikni Isaaf hin jiru. Isuma kanatti ajajame, ani jalqaba Muslimootaati. Jedhi, â€œInni Gooftaa wanta hundaa taâ€™ee osoo jiru ani Rabbiin ala gooftaa biraa nan barbaadaa?â€• surat Al-Anâ€™aam 6:161-164

Warroota Rabbiin waliin waan biraa gabbaraniin (waaqefataniin) akkana jedhi: Dhugumatti Rabbiin kiyya karaa qajeelaa Jannata Isaatti nama geessutti na qajeelche. Karaan qajeelaan kunis amanti Islaamaa dhimma addunyaa fi Aakhiraatiin dhaabbateedha. Amanti tawhiidaa amanti Ibraahim (aleyh salaam) kan taâ€™eedha. Haniifa jechuun shirkii irraa gara tawhiidaatti kan dabeedha. Jecha biraatin, Rabbiin waliin waan biraa gabbaruu irraa gara Rabbiin qofa gabbarutti kan qajeledha. Nabii Ibraahim wantoota Rabbii oltaâ€™aan alatti gabbaraman dhiisun Rabbii tokkicha waan gabbaraa tureef mushrikoota irraa hin turre. Mushrikoota jechuun namoota Rabbiin waliin waan biraa kadhatan, sagadaniif, qalma qalanii fi ibaadaa biroo hojjataniidha.

â€œDhugumatti sagadni kiyya, qalmi kiyya Rabbii qofaafi. Sagadni fi qalmi kiyya sanamaaf (siidaaf), taabotaaf, namoota duâ€™aniif, jinniif fi wanta biraatifi miti. Jireenyi fi duuti tiyyas Rabbi qofaafi. Hojiin ani jireenya keessatti hojjadhu Rabbii qofaafi. Yoo duâ€™es Rabbii qofaaf duâ€™ma. Gabaabumatti, haalli fi hojiin kiyya hundi Rabbii Gooftaa aalamaa taâ€™ee qofaafi.â€• isaaniiin jedhi.

Aalamaa jechuun uumamtoota hunda. Samii, dachii fi uumamtoonni isaan keessa jiran hundi aalama.

â€œGooftaa aalamaaâ€• sifata (amala) Rabbii sababa hojiin hundi wanta biraatiif osoo hin taâ€™in Isaaf qofa taâ€™uu akka qabu agarsiisuudha. Sababni isaas, Rabbiin ala wanti biraa uumamtoota irratti qananii isaan argamsiisu hin qabu. Kana jechuun Rabbiin ala uumamtoota kan uume, jiraachisu, nyaachisu, obaasu fi qananii adda addaa kennuuf hin jiru. Kanaafu, ibaadan hundi kan nama uumee, jiraachisu, nyaachisu, obaasu fi qananiisuf qofa taâ€™uu qaba. Akkasi miti ree? **â€œShariikni Isaaf hin jiru.â€•** Akkuma uumamtoota uumuu fi bulchuu keessatti Isa waliin qooda kan fudhatu hin jirre, Isa gabbaruu keessattis shariikni hin jiru.

Shariika jechuun hirmaataa, qooda kan fudhatu. Ingiliffaan, partner, Amaariffaan á%°áŒ‹á^a jechuun hiikan. Inni Tokkicha waan taâ€™eef Rabbiin waliin gabbaramaan hin jiru.

â€œIsuma kanatti ajajameâ€• kana jechuun salaata, qalma, ibaadaa, jireenyaa fi duâ€™a kiyya Rabbii qofaaf gochuutti ajajame. Isaa qofaaf akka sagadu, qalma qalu, hojii ibaada biroo hojjadhu Rabbiin kiyya na ajaje. Aayah keessatti jecha nusk jedhu mufassiroonni hiika â€œibaadaaâ€• jedhuunis hiikanii jiru.

â€œani jalqaba Muslimootaati.â€• Nabii Muhammad (SAW) ummata isaatti ergaa Rabbii kan geessu waan taâ€™eef, ummata kana keessaa nama jalqabaa Rabbiif harka kennu fi buluudha.[\[1\]](#) Muslima jechuun nama Rabbiif harka kenne, gadi jedhuu fi ajajamuudha. Namni wanta tokkootti namoota waamu jalqaba kan ofii hojjatu taâ€™uu qaba. Ergamaan Rabbii (SAW), â€œakkuma ajajametti ani jalqaba Rabbiif bulee fi Isa qofa gabbaraa jira. Kanaafu, namoota biroos akka Isa qofa gabbaranii fi Isaaf ajajaman nan waama.â€• jechuun mushrikootatti labsa.

Jedhiâ€œInni Gooftaa wanta hundaa taâ€™™ee osoo jiru ani Rabbiin ala gooftaa biraa nan barbaadaa?â€•

Rabbiin Gooftaa wantoota hunda uumee, bulchuu fi qindeessu taâ€™™ee osoo jiru, Isaan ala gooftaa biraa sagaduuf, kadhaddhuu fi irratti hirkadhuu nan barbaadaa? Kanaafu, Rabbiin malee homaa irratti hin hirkadhu, gara Isaa malee homattu hin deebiâ€™™u (hin dheessu). Sababni isaas, Rabbiin Gooftaa fi Mootii waan hundaati. Uumuu fi ajajuun kan Isaati.[\[2\]](#)

Wantoonni Rabbiin ala jiran hundi uumamtoota Isatti hajamaniidha. Argamuuf, lubbuun jiraachuuf Isatti hajamu. Uumamtoonni nama biraa fayyadu dhiisiti mataa ofiitifu of dandaâ€™™anii jiraachu hin dandaâ€™™an. Kanaafu, wanta ofiyyuu hin dandeenye akkamitti sagadaaf, irratti hirkadhaa, faaydaa akka naaf fidu fi miidhaa akka narraa deebisuu akkamitti kadhaddhaa? Rabbiin immoo Of dandaâ€™™aa wanta hundaa uume, tooâ€™™atu, waan barbaadan namaaf fidu, rakkoo namarraa oofudha. Kanaafu, Kan ani sagaduufi qabu, irratti hirkachuu fi waan barbaadu irraa kadhachuu qabu Rabbii Tokkicha.

Kanarraa kaâ€™™uun, namoonni dhagaa, muka, qabrii kadhahan, sagadaniif, qalma qalaniif badii guddaa hojjatanii jiru. Akkasumas, namoonni Nabii Iisaa (aleyh salaam), haadha isaa Mariyam, Malaykoota, awliyaaâ€™™otaaf sagadaniif fi kadhahan karaa qajeelaa irraa jallatanii fi badii guddaatti kufanii jiru. Sababni isaas, uumamtoonni isaan sagadaniif fi kadhahan kunniin homaa isaaniiif gochuu hin dandaâ€™™an. Isaan gargaaru dhiisi kadhaa fi sagada isaanitu hin dhagahan. *Namni sammuu qabu akkamitti wanta isa hin dhageenye fi haala isaa hin beekne kadhataa? Rabbii isa uumee, haala isaa hunda sirritti beekuu fi dubbii isaa dhagayu dhiisee akkamitti wanta isa hin dhageenye fi haala isaa hin beekne kadhataa?*

Barnoota keenya kana keessatti dhugaa jireenyaa keessatti akkamitti tawhiida hojii irra akka oolchanii fi qabatan gargaarsa Rabbiitiin ni ilaalla.

Tawhiida galmaan gahuun (mirkanessuun) dhimmoota sadii: â€œRabbiin malee homaa hin gabbaru, homaa Isatti hin qindeessinu, wantoota Isaa gaditti gabbaaraman hunda ni dinna, ni morminaâ€• jedhan irratti waan hundaaâ€™™uuf, haasofti keenya ammaa dhimmoota jalqabaa lama irratti taâ€™™a. Rabbiin malee homaa akka hin gabbarree, homaa Isatti akka hin qindeessinedha. In sha Allah barnoota dhumaa irratti dhimma sadaffaa ni ilaalla.

Akkaataa dhimoota lamaan kanniin hojii irra oolchan beekuuf jalqaba, **ibaadan** Rabbiif malee eenyufillee hin malle kuni maalidhaa? Gosoonni isaa hoo? In sha Allah kutaa itti aanu keessatti ni ilaallaâ€™™,

Kitaabban wabii:

[\[1\]](#) Tafsiiru Muyyassar-150, Tafsiir Saâ€™™dii-317, Maâ€™™aariju Tafakkuri-11/494-495, Tafsiir Tahriir wa tanwiir 8/203, Zaadul Masiir-481

[\[2\]](#) Maddoota olii sadan jalqabaa fi tafsiir ibn Kasiir-3/655
[al-Jaamiâ€™™ul Mufiid liduruusi taâ€™™allumi tawhiidi](#)-fuula 97

Date Created

February 6, 2020

Author

admin